

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

3 กุมภาพันธ์ 2555

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก

การประชุมสมัยที่ 59

16 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2555

การพิจารณารายงานที่เสนอโดยไทยภายใต้ข้อ 8 วรรค 1 ของพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ

สรุปข้อสังเกต : ประเทศไทย

1. คณะกรรมการได้พิจารณารายงานฉบับแรกของประเทศไทย (CRC/C/OPAC/THAI/) ในการประชุมครั้งที่ 1683 (ดู CRC/C/SR.1683) วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2555 และได้รับรองสรุปข้อสังเกตในการประชุมครั้งที่ 1698 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 (ดู CRC/C/SR. 1698) ดังต่อไปนี้

ความนำ

2. คณะกรรมการต้อนรับรายงานฉบับแรกของประเทศไทย พร้อมคำตอบต่อประเด็นคำถามของคณะกรรมการ (CRC/C/OPAC/THA/Q/Add.1, 2012) และแสดงความขอบคุณต่อการสนทนาที่เปิดกว้างตรงไปตรงมาและสร้างสรรค์กับคณะผู้แทนอันประกอบด้วยสมาชิกระดับสูงจากภาคส่วนที่หลากหลาย

3. คณะกรรมการขอให้ไทยพิจารณาสรุปข้อสังเกตนี้พร้อมกับสรุปข้อสังเกตที่มีต่อรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับที่ 3 และ 4 (CRC/C/THA/CO/3-4, 2012) และรายงานฉบับแรกของพิธีสารเรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (CRC/C/OPSC/THA/CO/1, 2012)

1. ข้อสังเกตทั่วไป

4. คณะกรรมการได้รับทราบด้วยความขอบคุณที่มีการกำหนดให้บุคคลที่เข้ารับราชการในกองทัพจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นทหารกองประจำการหรือทหารกองหนุนภายใต้พระราชบัญญัติรับราชการทหาร ปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ.1954) และกฎกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000)

2. มาตรการทั่วไป

กฎหมาย

5. คณะกรรมการกังวลเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งพิธีสารว่า ยังไม่ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในประเทศครบทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้การคัดเลือกเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าสู่กองกำลังติดอาวุธเป็นความผิดอาญา

6. ในประเด็นเกี่ยวกับข้อ 6 ของพิธีสาร คณะกรรมการกระตุ้นให้ไทยดำเนินมาตรการเพื่อนำบทบัญญัติของพิธีสารบรรจุในกฎหมายภายในประเทศอย่างเต็มรูปแบบ และระบุให้ชัดเจนว่า การคัดเลือกเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าสู่กองกำลังติดอาวุธถือเป็นความผิดอาญา

การประสานงาน

7. คณะกรรมการได้รับทราบข้อมูลของไทยว่า คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเป็นกลไกสำหรับการประสานการดำเนินงานตามพิธีสาร อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการขออ้างถึงสรุปสังเกตของอนุสัญญา และมีความกังวลว่า ในด้านนโยบายเกี่ยวกับสิทธิเด็ก และการดำเนินการในทางปฏิบัตินั้น ได้มีการมอบหมายความรับผิดชอบแก่หน่วยงานที่แตกต่างกันไปภายในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงอื่น แต่ไม่มีกลไกการประสานงานในภาพรวม ซึ่งรับผิดชอบการประสานการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดภายใต้อนุสัญญาและพิธีสาร

8. ในสรุปข้อสังเกตของอนุสัญญา คณะกรรมการเสนอแนะไทยประกันให้มีการประสานงานที่ดีขึ้นระหว่างหน่วยงาน และคณะกรรมการที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาและการดำเนินงานด้านนโยบายสิทธิเด็ก รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่ในการนำและอำนวยความสะดวกภาพรวมเพื่อการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านสิทธิเด็กตามอนุสัญญาและพิธีสารในระหว่างกระทรวง และทั้งในระดับส่วนกลางจนถึงระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความตระหนัก

9. คณะกรรมการยินดีที่มีการแปลพิธีสารเป็นภาษาไทยและเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกังวลว่า ขาดการเผยแพร่ที่เป็นระบบและกว้างขวาง และขาดกิจกรรมสร้างความตระหนักภายในไทยเกี่ยวกับพิธีสารให้แก่สาธารณชน เด็ก และกลุ่มวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเพื่อเด็ก

10. ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อ 6 วรรค 2 ของพิธีสารเลือกรับ คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยประกันว่า หลักการและบทบัญญัติของพิธีสารเลือกรับได้รับการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน เด็ก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการพัฒนาแผนงานการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

ข้อมูล

11. คณะกรรมการรู้สึกเสียใจที่ยังขาดข้อมูลและสถิติในหลายเรื่องที่ถูกกล่าวไว้ในพิธีสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนทหาร รวมทั้งเด็กที่อพยพและแสวงหาที่พักพิงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องหรืออาจจะเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้วยอาวุธ

12. ในสรุปข้อสังเกตของอนุสัญญา คณะกรรมการได้เสนอแนะให้ไทยจัดให้มีระบบการรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้านเกี่ยวกับการดำเนินงานตามอนุสัญญาและพิธีสารเลือกรับ และนำข้อมูลและสถิติที่เก็บรวบรวมมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ครอบคลุมรอบด้าน รวมทั้งการคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบและเกี่ยวพันกับความขัดแย้งกันด้วยอาวุธที่เป็นที่รู้จักทั่วไป โดยคณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยแสวงหาความช่วยเหลือจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติในประเด็นดังกล่าวนี้

3. การป้องกัน

การคัดเลือกทหารโดยสมัครใจ

13. ในขณะที่คณะกรรมการมีความยินดีต่อกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (เมษายน พ.ศ. 2554) ซึ่งห้ามบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน คณะกรรมการยังคงเป็นห่วงเกี่ยวกับรายงานที่ว่า มีเด็กเข้าไปเกี่ยวข้องแบบไม่เป็นทางการในภารกิจของชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำหน้าที่เช่นเดียวหรือมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับสมาชิกที่เป็นทางการของ ชรบ. นอกจากนี้ คณะกรรมการยังรู้สึกกังวลเกี่ยวกับความชัดเจนของกฎระเบียบที่ใช้บังคับ และความตระหนักของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกฎระเบียบดังกล่าว ตลอดจนการขาดการดำเนินงานตามนโยบายและขั้นตอนที่กำหนดไว้ และขาดการอำนวยความสะดวกและการกำหนดความรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพอันจะทำให้เกิดสถานการณ์ซึ่งเด็กอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง กับ ชรบ. ทั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

14. คณะกรรมการขอให้ไทยดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันและห้ามไม่ให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นทางการ กับ ชรบ. นอกจากนี้ คณะกรรมการเสนอแนะไทยสร้างกลไกในการติดตามและกำหนดความรับผิดชอบสำหรับเจ้าหน้าที่หลัก ในส่วนของการที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้อง กับชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้านทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายห้ามรับเด็กเข้าร่วมในชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้านดังกล่าว

โรงเรียนทหาร

15. คณะกรรมการกังวลว่า ในระดับปริญญาตรีซึ่งอายุขั้นต่ำของผู้เข้ารับการศึกษาคือ 16 ปีหรือมากกว่านั้น แต่หลักสูตรมีการเรียนการสอนวิชาทหาร อาทิ การใช้อาวุธ การพลการทั้งทางบก เรือ และอากาศ ระเบียบวินัยของทหาร และกฎหมายระหว่างประเทศ

16. คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทย

(ก) ทบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนทหารทุกโรงเรียนในเขตอำนาจของไทย เพื่อประกันว่าโรงเรียนเหล่านี้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพิธีสาร

(ข) ดำเนินการจัดระบบการลงทะเบียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกคนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนทหาร โดยข้อมูลที่เก็บนั้นจะต้องจำแนกตามเพศ อายุ พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ และถิ่นฐานทางภูมิศาสตร์ และรวบรวมไว้ที่ส่วนกลาง รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

(ค) พิจารณาให้มีการตรวจสอบโรงเรียนทหารร่วมกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เพื่อประกันว่าโรงเรียนทหารเหล่านี้ดำเนินการสอดคล้องกับบทบัญญัติของพิธีสาร

(ง) ประกันว่ามีการห้ามอย่างชัดเจนไม่ให้มีการฝึกการใช้อาวุธปืนในโรงเรียนทหารสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

4. การห้ามและเรื่องที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายอาญาและกฎระเบียบที่ใช้บังคับ

17. คณะกรรมการมีความเป็นห่วงว่า กฎหมายของไทยซึ่งรวมถึงประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มิได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า การคัดเลือกและ/หรือการใช้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีโดยกองทัพ ชุติรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน หรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่ไม่ใช่ของรัฐเป็นความผิดอาญา

18. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของมาตรการระดับประเทศและระหว่างประเทศในการป้องกันมิให้มีการคัดเลือกเด็กเป็นทหารโดยกองทัพหรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธ รวมทั้งการใช้เด็กเข้าร่วมในความขัดแย้ง คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยกำหนดว่า การคัดเลือกและการนำเด็กเข้าร่วมในกองทัพ ชุติรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน หรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่ไม่ใช่ของรัฐเป็นความผิดอาญา

เขตอำนาจศาล

19. คณะกรรมการกังวลว่า กฎหมายของไทยมิได้กำหนดเขตอำนาจการตัดสินคดีที่เป็นสากลสำหรับความผิดอาญาในการคัดเลือกและการใช้เด็กเข้าร่วมในความขัดแย้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการรู้สึกเสียใจที่เขตอำนาจศาลสำหรับความผิดตามพิธีสารต้องเป็นกรณีที่กฎหมายของประเทศที่เกี่ยวข้องทั้งสองประเทศถือว่าเป็นความผิดทั้งคู่ (double criminality) และการจัดส่งผู้ร้ายข้ามแดนยังต้องเป็นไปตามสนธิสัญญาระหว่างไทยและรัฐที่ร้องขอ

20. คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยบัญญัติอย่างชัดเจนในกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ ให้มีอำนาจศาลนอกอาณาเขต (extra-territorial jurisdiction) สำหรับการกระทำอันต้องห้ามภายใต้พิธีสาร รวมถึงการเกณฑ์หรือการรับสมัครเด็กเข้าร่วมในกองทัพ หรือกองกำลังติดอาวุธ หรือการใช้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้ง ถ้าความผิดอาญาดังกล่าวกระทำโดยหรือเกิดแก่ผู้มีสัญชาติไทย หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับไทย ทั้งนี้ คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ

5. การคุ้มครอง การฟื้นฟู และการกลับคืนสู่สังคม

มาตรการการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ

21. คณะกรรมการกังวลเกี่ยวกับการขาดการคุ้มครองเด็กที่แสวงหาที่พักพิงและผู้อพยพที่เป็นเด็ก (หรือที่เรียกว่า “บุคคลที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายนอกราชอาณาจักร”) รวมทั้งผู้ที่เคยเป็นทหารเด็กซึ่งอยู่ในค่ายอพยพที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในประเทศไทย ตลอดจนขาดกลไกการจำแนกผู้ที่เคยเป็นทหารเด็กในกลุ่มผู้อพยพ/ผู้แสวงหาที่พักพิง คณะกรรมการกังวลอีกว่า ด้วยเหตุที่ขาดมาตรการจำแนกและคุ้มครองที่เหมาะสม ทหารเด็กซึ่งหลบหนีออกจากประเทศเมียนมาร์อาจอยู่ในกลุ่มคนที่ถูกบังคับให้กลับไปยังประเทศเมียนมาร์ ซึ่งพวกเขาอาจถูกเกณฑ์ให้เป็นทหารอีก และ/หรือถูกจับกุมข้อหาหนีทหาร คณะกรรมการกังวลเป็นอย่างยิ่งว่า เด็กในค่ายอพยพมีความเสี่ยงที่จะถูกเกณฑ์หรือถูกเกณฑ์ซ้ำโดยกองกำลังติดอาวุธที่มีใช้รัฐจากประเทศเมียนมาร์ที่ปฏิบัติการอยู่ในเขตดินแดนไทย

22. ตามพันธะผูกพันในข้อ 7 ของพิธีสาร คณะกรรมการขอกระตุ้นให้ไทย

(ก) จัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับชาติและการจัดทำทะเบียนเด็กผู้แสวงหาที่พักพิงและผู้อพยพภายใต้เขตอำนาจของไทย

(ข) จัดให้มีกลไกในการจำแนกเด็ก รวมถึงเด็กที่แสวงหาที่พักพิงและเด็กอพยพ ซึ่งเคยหรืออาจเคยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันด้วยกำลังอาวุธในต่างประเทศ และประกันว่าบุคลากรที่รับผิดชอบการจำแนกเด็กได้รับการฝึกอบรมด้านสิทธิเด็ก การคุ้มครองเด็ก และมีทักษะในการสัมภาษณ์

(ค) ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่เคยหรืออาจเคยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันด้วยกำลังอาวุธอย่างเหมาะสม เพื่อการฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็ก

(ง) ให้อยู่ติการบังคับให้เด็กที่อาจเคยหรือมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมภายใต้พิธีสารเดินทางกลับประเทศต้นกำเนิดโดยทันที

(จ) ดำเนินการป้องกันการเกณฑ์เด็กหรือการเกณฑ์เด็กที่เคยเป็นทหารเข้าโดยกองกำลังติดอาวุธจากประเทศเมียนมาร์ภายในค่ายผู้อพยพที่ตั้งอยู่ในดินแดนไทย

(ฉ) แสวงหาความช่วยเหลือทางวิชาการในด้านดังกล่าวนี้จากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นเอชซีอาร์) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)

การจับกุมและการกักขังเด็กภายใต้กฎหมายฉุกเฉิน

23. คณะกรรมการกังวลเกี่ยวกับรายงานการจับกุมและการกักขังเด็กภายใต้กฎอัยการศึก และพระราชกำหนดฉุกเฉินในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และคณะกรรมการแสดงความกังวลเป็นพิเศษว่า ภายใต้กฎหมายความมั่นคงที่เกี่ยวข้องมิได้มีการห้ามกักขังเด็ก และยังสามารถกักขังได้ถึง 30 วัน ซึ่งเด็กเหล่านี้อาจตกเป็นเหยื่อของการทารุณกรรม (ill-treatment) และการกักขังเดี่ยว หรือกักขังร่วมกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่

24. คณะกรรมการเรียกร้องให้ไทยทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง เพื่อห้ามดำเนินคดีอาญาหรือกระบวนการทางการปกครองต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ตลอดจนห้ามกักขังเด็กในสถานที่กักขังของทหาร คณะกรรมการเสนอแนะว่า เด็กทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีควรจะต้องอยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกสถานการณ์

6. ความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความร่วมมือระหว่างประเทศ

25. คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยดำเนินการสานต่อและเพิ่มความเข้มแข็งด้านความร่วมมือกับคณะกรรมการกาชาดสากล และผู้แทนพิเศษแห่งสหประชาชาติด้านเด็กกับความขัดแย้งทางอาวุธ ตลอดจนแสวงหาแนวทางเพิ่มความร่วมมือกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ของสหประชาชาติในการดำเนินงานตามพิธีสาร

7. การติดตามและการเผยแพร่

การติดตาม

26. คณะกรรมการเสนอแนะให้ไทยดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อประกันให้มีการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะเหล่านี้อย่างเต็มรูปแบบ นอกเหนือจากวิธีการอื่น ๆ แล้ว ให้เสนอต่อผู้นำประเทศรัฐสภา กระทรวงที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

แห่งชาติ และคณะกรรมการในส่วนกลาง และระดับจังหวัดตามลำดับ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามความเหมาะสม

การเผยแพร่สรุปรูปข้อสังเกต

27. คณะกรรมการเสนอให้ไทยเผยแพร่รายงานฉบับแรกและคำตอบลายลักษณ์อักษรที่เสนอพร้อมข้อเสนออื่นที่เกี่ยวข้อง (สรุปรูปข้อสังเกต) ที่ได้รับรองแล้วอย่างกว้างขวาง รวมถึงเผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (แต่ไม่จำกัดเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ต) ให้แก่สาธารณชนทั่วไป องค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มเยาวชน กลุ่มวิชาชีพ ชุมชน และเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย และการตระหนักรู้เกี่ยวกับพิธีสาร การปฏิบัติ และการตรวจสอบติดตาม

8. รายงานฉบับต่อไป

28. เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามบทบัญญัติข้อ 8 วรรค 2 คณะกรรมการขอให้ไทยบรรจุข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติของพิธีสาร และสรุปรูปข้อสังเกตเหล่านี้ไว้ในรายงานตามวาระของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับต่อไปตามบทบัญญัติข้อ 44 ของอนุสัญญา